

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.007.01.2019

Pan
Arkadiusz Augustyniak
p.o. Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora
Ochrony Roślin i Nasiennictwa
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Warszawie
ul. S. Żółkiewskiego 17
05-075 Warszawa - Wesola

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia
2 września 2019 r.

P/19/086 – System bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie ¹ ul. S. Żółkiewskiego 17, 05-075 Warszawa - Wesola
Kierownik jednostki kontrolowanej	Arkadiusz Augustyniak ² , p.o. Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie ³ , w okresie od 23 kwietnia 2018 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję Wojewódzkiego Inspektora pełnili: – Teresa Alicja Nowakowska, Wojewódzki Inspektor, w okresie od 1 listopada 2009 r. do 16 marca 2016 r., – Arkadiusz Augustyniak, p.o. Wojewódzkiego Inspektora, w okresie od 17 marca do 29 maja 2016 r., – Tadeusz Głogowski, Wojewódzki Inspektor, w okresie od 30 maja 2016 r., do 31 marca 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin⁴ do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Monika Mazurek - Szczepaniak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/63/2019 z 11 kwietnia 2019 r. (akta kontroli tom I str. 1-3; tom III str. 389)

¹ Dalej: WIORIN lub Inspektorat.

² Zastępca Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa. p.o. Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa na podstawie pisma Wojewody Mazowieckiego z 18 kwietnia 2018 r., w sprawie powierzenia pełnienia ww. obowiązków od 23 kwietnia 2018 r. do czasu powołania na to stanowisko osoby wyłonionej w wyniku konkursu.

³ Dalej: Wojewódzki Inspektor.

⁴ Dalej także: ŚOR

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wojewódzki Inspektor prawidłowo realizował zadania związane z nadzorem nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR.

Struktura organizacyjna Inspektoratu oraz jego wyposażenie były dostosowane do wykonywania ww. zadań. W Inspektoracie we właściwy sposób planowano i przeprowadzano kontrole dotyczące tych zagadnień oraz reagowano na otrzymywane wyniki badań i zawiadomienia dotyczące nieprawidłowości w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR. W celu realizacji ww. zadań podejmowano różnego rodzaju działania edukacyjne, promocyjne i szkoleniowe oraz współpracowano z podmiotami publicznymi i niepublicznymi.

Stosunkowo długi (niezależny jednak od WIORIN) okres oczekiwania na wyniki badań pobranych próbek środków ochrony roślin i produktów rolnych minimalizował skuteczność działań podejmowanych w celu zapobieżenia wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin oraz produktów rolnych o nieodpowiedniej jakości.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczące przewlekłości postępowania przy sporządzaniu dokumentacji z przeprowadzanych kontroli wewnętrznych, nie miały, w ocenie NIK, zasadniczego wpływu na skuteczność podejmowanych działań. Ich przyczyną była fluktuacja zatrudnienia w komórce organizacyjnej WIORIN przeprowadzającej kontrole w oddziałach terenowych Inspektoratu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzenia ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym WIORIN⁸ zadania Wojewódzkiego Inspektora w zakresie sprawowania nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem środków ochrony roślin przypisane zostały do realizacji Działowi Ochrony Roślin i Techniki⁹, 25 oddziałom terenowym¹⁰ oraz Oddziałowi Granicznemu. Do zadań oddziałów terenowych należało m.in.:

- przeprowadzanie kontroli: wprowadzania do obrotu, konfekcjonowania, składowania, przemieszczania, produkcji, reklamy ŚOR, materiału siewnego zaprawionego ŚOR¹¹, prawidłowego stosowania ŚOR z uwzględnieniem integrowanej ochrony roślin¹²,
- przeprowadzania kontroli w jednostkach wykonujących działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Wprowadzonym zarządzeniem Wojewódzkiego Inspektora Nr 7/2015 z dnia 4 grudnia 2015 r.

⁹ Dalej także: Dział Ochrony Roślin lub DORIT.

¹⁰ W: Białobrzegach, Ciechanowie, Garwolinie, Grodzisku Mazowieckim, Grójcu, Koźniewcach, Lipsku, Łosicach, Makowie Mazowieckim, Mińsku Mazowieckim, Mławie, Nowym Dworze Mazowieckim, Ostrołęce, Ostrowi Mazowieckiej, Piasecznie, Płocku, Płońsku, Przysusze, Pułtusku, Radomiu, Siedlcach, Sochaczewie, Sokołowie Podlaskim, Warszawie, Wyszkowie.

¹¹ Dalej również kontrole typu A.

¹² Dalej również kontrole typu B.

ŚOR¹³ oraz w jednostkach wykonujących działalność w zakresie prowadzenia szkoleń dotyczących ŚOR¹⁴;

- monitorowanie ilości zużycia ŚOR;
- pobieranie próbek ŚOR oraz produktów rolnych do badań laboratoryjnych;
- przestrzeganie urzędowych działań w ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt (RASFF – Rapid Alert System for Food and Feed).

Do zadań Oddziału Granicznego należało m.in.: przeprowadzanie granicznej kontroli fitosanitarnej w zakresie dokumentacji, tożsamości i zdrowotności roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów wprowadzanych z państw trzecich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; pobieranie próbek roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów i wykonywanie badań laboratoryjnych na obecność organizmów szkodliwych; wydawanie decyzji w sprawie postępowania z roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami podlegającymi granicznej kontroli fitosanitarnej.

Do zadań DORIT należał m.in. nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez oddziały.

Zadania dotyczące nadzoru nad ŚOR zostały wyszczególnione w zakresach obowiązków pracowników Inspektoratu¹⁵.

(akta kontroli tom I str. 8-53)

Zatrudnienie w WIORIN kształtowało się w badanym okresie następująco (w osobach według stanu na 31 grudnia): 2016 r. – 221; 2017 r. – 226; 2018 r. – 219. Wykorzystanie przez Inspektorat 224 posiadanych (planowanych) etatów na zatrudnienie pracowników kształtowało się w kolejnych latach badanego okresu następująco (wg stanu na dzień 31 grudnia): 2016 r. – 217 (co stanowiło 97%); 2017 r. – 219 (98%); 2018 r. – 214,75 (96%). Bez uwzględnienia pracowników przebywających na urloпах długoterminowych (m.in. bezpłatnych, związanych z rodzicielstwem), wykorzystanie posiadanych etatów w latach 2016-2018 wynosiło odpowiednio: 204 (91%); 210 (94%); 208 (93%).

(akta kontroli tom I str. 54)

Wg wyliczeń WIORN¹⁶ szacunkowy wymiar zatrudnienia pracowników (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) przy realizacji zadań dotyczących sprawowania nadzoru nad stosowaniem i obrotem ŚOR w badanym okresie (wg. stanu na dzień 31 grudnia) wynosił: w 2016 r. – 63 osoby (42,7); 2017 r. – 63 osoby (41,8); 2018 r. – 63 osoby (39,90).

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że wielkość zatrudnienia przy realizacji ww. zadań została policzona według procentowego udziału czasu pracy (czasochłonności) wykorzystywanego przez pracowników na wykonywanie zadań w powyższym obszarze merytorycznym.

(akta kontroli tom I str. 54-55; tom III str. 485, 489-492)

Fluktuacja zatrudnienia w tej grupie pracowników¹⁷ kształtowała się następująco: 2016 r. - 4,8%, 2017 r. - 14,3%, 2018 r. - 11,1%. W poszczególnych latach liczba pracowników zajmujących się zagadnieniami z zakresu ochrony roślin (oraz wymiar ich zatrudnienia w przeliczeniu na etaty), którzy odeszli z pracy w WIORIN wyniosła: 2016 r. - trzy osoby (3 etaty); 2017 r. – dziewięć osób (8 etatów), 2018 r. – siedem

¹³ Dalej kontrole typu C.

¹⁴ Dalej kontrole typu D.

¹⁵ Jak wynika z analizy treści zakresów osób zatrudnionych w Oddziale WIORIN w Płocku - komórki organizacyjnej z największą liczbą pracowników zajmujących się ŚOR.

¹⁶ Na potrzeby kontroli NIK.

¹⁷ Mierzona jako relacja liczby pracowników, którzy odeszli z pracy w danym roku do liczby pracowników zatrudnionych według stanu na 31 grudnia x 100.

osób (6,3 etatu). Liczba osób nowozatrudnionych do realizacji tych zadań w poszczególnych latach wynosiła: 2016 r. - cztery osoby (4 etaty); 2017 r. – osiem osób (6,9 etatu); 2018 r. - dwie osoby (2 etaty).

(akta kontroli tom I str. 55)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił m.in., że powodem dużej fluktuacji kadr były przede wszystkim uwarunkowania zewnętrzne, tj. brak konkurencyjności finansowej WIORIN z sektorem prywatnym. Dla młodych pracowników, wchodzących dopiero na rynek pracy, praca w Inspektoracie była chwilowym zatrudnieniem w drodze do znalezienia lepiej płatnej pracy. Podejmowane przez WIORIN działania w celu zatrzymania pracowników obejmowały: podwyższanie wynagrodzenia, w miarę możliwości Inspektoratu, budowanie ścieżki kariery zawodowej (awanse stanowiskowe) oraz podkreślanie zalet pracy w Inspekcji (prestż, stabilność zatrudnienia, regularność wypłat wynagrodzenia). W sytuacji chwilowego niedoboru pracowników w danym oddziale terenowym (ze względu na zwiększoną liczbę zadań), kierowane było do tego oddziału wsparcie z innych najbliższej położonych oddziałów.

(akta kontroli tom III str. 485, 489-492)

Przeciętne wynagrodzenie (brutto) w Inspektoracie w poszczególnych latach badanego okresu kształtowało się następująco: 2016 r. – 3 370,13 zł; 2017 r. – 3 334,87 zł; 2018 r. – 3 814,34 zł (średnio w latach 2016-2018 – 3 506,45 zł). Przeciętne wynagrodzenie (brutto) pracowników merytorycznych WIORIN w latach 2016 – 2018, w podziale na stanowiska kształtowało się następująco: inspektor – 2 303,38 zł¹⁸; starszy inspektor – 2 876,98 zł¹⁹; specjalista – 3 296,43 zł²⁰; starszy specjalista – 3 625,69 zł²¹; kierownictwo Inspektoratu – 4 876,22 zł²².

(akta kontroli tom I str. 56)

1.2. Według stanu na 31 grudnia 2018 r., pracownicy WIORIN wykonujący czynności kontrolne (151 osób), w tym dotyczące środków ochrony roślin (63 osoby) korzystali z następujących narzędzi służących do wykonywania kontroli: 168 komputerów stacjonarnych, 55 komputerów przenośnych (laptopów), 81 telefonów komórkowych, 29 dostępów do Internetu mobilnego, 25 urządzeń GPS, 26 dalmierzy oraz trzech wiatromierzy.

(akta kontroli tom I str. 57)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił m.in., że WIORIN nie miał finansowej możliwości zapewnienia każdemu pracownikowi służbowego telefonu komórkowego. Za każdy telefon odpowiadał materialnie jeden pracownik, któremu go przydzielono, ale użytkowało go kilku pracowników, w celu zapewnienia łączności pomiędzy pracownikami przebywającymi w biurze a pracownikami wykonującymi swoje zadania w terenie. Internet mobilny został zakupiony m.in. dla poszczególnych oddziałów terenowych, do wykorzystania przez wszystkich pracowników danego oddziału. Nowoczesny sprzęt usprawnia wykonywanie kontroli i innych działań w terenie jak i w biurze, w związku z tym WIORIN, w miarę możliwości finansowych modernizuje sprzęt informatyczny, odnawia tabor samochodowy i inne narzędzia potrzebne do wykonywania działań urzędowych.

(akta kontroli tom III str. 521-522, 529-531)

¹⁸ W poszczególnych latach wynosiło: 2016 r. - 2 094,71 zł, 2017 r. - 2 296,63 zł, 2018 r. - 2 518,80 zł.

¹⁹ W poszczególnych latach wynosiło: 2016 r. - 2 725,83 zł, 2017 r. - 2 780,93 zł, 2018 r. - 3 124,18 zł.

²⁰ W poszczególnych latach wynosiło: 2016 r. - 3 094,13 zł, 2017 r. - 3 183,15 zł, 2018 r. - 3 612,02 zł.

²¹ W poszczególnych latach wynosiło: 2016 r. - 3 436,79 zł, 2017 r. - 3 541,78 zł, 2018 r. - 3 898,49 zł.

²² W poszczególnych latach wynosiło: 2016 r. - 4 495,78 zł, 2017 r. - 4 753,00 zł, 2018 r. - 5 379,87 zł.

W kolejnych latach z okresu 2016-2018 WIORIN posiadał odpowiednio: 56, 60, 67 samochodów, w tym w oddziałach terenowych: 50, 52, 58.

Samochody należące do Inspektoratu w 2018 r. zostały wyprodukowane: w 2000 r. – trzy; w 2002 r. – pięć; w 2003 r. – dwa; w 2004 r. – pięć; w 2005 r. – cztery; w 2006 r. – pięć; w 2007 r. – dziewięć; w 2008 r. – 11; w 2013 r. – cztery; w 2014 r. – jeden; w 2015 r. – osiem; w 2016 r. – dwa; w 2017 r. – jeden, w 2018 r. – siedem. Trzy samochody nie były użytkowane w 2018 r., z powodu niesprawności, której koszty usunięcia przewyższały wartość samochodu.

(akta kontroli tom I str. 58-64)

Analiza sprawności i użytkowania w poszczególnych latach losowo wybranych samochodów użytkowanych przez poszczególne oddziały terenowe oraz DORIT (28 – w 2016 r. 29 – w 2017 r. i 2018 r.)²³ wykazała, że średnio w poszczególnych latach objęte badaniem samochody były: sprawne technicznie²⁴ przez 357, 349 i 335 dni w roku; eksploatowane²⁵ przez 163, 153 i 154 dni w roku.

Średni współczynnik gotowości technicznej²⁶ ww. pojazdów wynosił odpowiednio: 0,99, 0,98 i 0,92, współczynnik ich wykorzystania²⁷: 0,45, 0,43 i 0,42, natomiast współczynnik wykorzystania ich pracy²⁸: 0,46, 0,44 i 0,46.

(akta kontroli tom I str. 60-62)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora w wyjaśnieniach w ww. sprawach wskazał m.in., że przyjęta metoda wyliczeń nie odzwierciedla faktycznego stopnia wykorzystania samochodów. WIORIN pracuje w dni powszednie od poniedziałku do piątku, więc samochody maksymalnie mogły być użytkowane przez 252 dni w 2016 r., 250 dni w 2017 r. oraz 250 dni w 2018 r. Wskazał ponadto, że samochody użytkowane były do czynności kontrolnych z zakresu ŚOR oraz innych zadań ustawowo nałożonych na WIORIN. Pracownicy łączyli wyjazdy. Podczas jednego wyjazdu wykonywano zadania zarówno z zakresu ŚOR jak i fitosanitarnego czy nasiennictwa, co pozwalało na oszczędności w eksploatacji pojazdów oraz w zużyciu paliwa.

(akta kontroli tom III str. 521-522, 530-531)

W latach 2016 – 2018 nie wystąpiły wypadki zatrucia, podtrucia lub poparzenia ŚOR w czasie wykonywania zadań kontrolnych przez pracowników WIORIN.

(akta kontroli tom I str. 75)

Normy przydziału pracownikom Inspektoratu środków ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia roboczego oraz okresy jej użytkowania Wojewódzki Inspektor ustalił w zarządzeniu Nr 4/13 z dnia 13 maja 2013 r. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. zarządzenia, inspektorom realizującym zadania z zakresu ochrony roślin i techniki w ramach odzieży ochronnej należały się: kurtka przeciwdeszczowa (raz na 24 miesiące) oraz (w zależności od potrzeb) fartuch ochronny fizeleinowy, rękawice ochronne lateksowe, ochraniacze jednorazowe na buty. Ponadto w ramach odzieży roboczej przysługiwał im fartuch lub kombinezon (raz na 24 miesiące), kurtka ocieplana (raz na 36 miesięcy), buty lub trzewiki oraz czapka lub chustka (raz na 24 miesiące). W przypadku niewydania odzieży ochronnej w naturze (dla stanowisk, na których dopuszczono za zgodą pracownika

²³ Do badania dobrano po jednym losowo wybranym samochodzie użytkowanym przez poszczególne oddziały oraz DORIT. W przypadku gdy wybrany do badania samochód w trakcie roku był przekazywany do innego oddziału badaniem objęto dwa samochody z oddziału.

²⁴ Liczba dni, w których dany pojazd był gotowy/przydatny do użycia (bez uwzględnienia dni, w których pojazd znajdował się w serwisie, w naprawie, na przeglądzie technicznym itp.).

²⁵ Liczba dni, w których samochód był faktycznie użytkowany, eksploatowany.

²⁶ Iloraz liczby dni sprawności technicznej pojazdu przez liczbę dni kalendarzowych, w których dany pojazd był na stanie jednostki.

²⁷ Iloraz liczby dni pracy pojazdu przez liczbę dni kalendarzowych, w których dany pojazd był na stanie jednostki.

²⁸ Iloraz liczby dni pracy pojazdu przez liczbę dni, w których dany pojazd był gotowy/przydatny do użycia.

używanie własnej odzieży i obuwia), pracownikom należał się ekwiwalent pieniężny, który zgodnie z załącznikiem nr 2, miał być aktualizowany na koniec każdego roku kalendarzowego. Określono w nim m.in., że inspektorom realizującym zadania z zakresu ochrony roślin i techniki będzie przysługiwał ekwiwalent za fartuch lub kombinezon w wysokości 20 zł, kurtkę ocieplaną - 45 zł, buty lub trzewiki - 40 zł, czapkę lub chustę - 6 zł, kurtkę przeciwdeszczową - 30 zł. Do czasu kontroli NIK (tj. 20 maja 2019 r.), wysokość ww. stawek ekwiwalentu nie została zmieniona.

(akta kontroli tom I str. 65-72)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że środki wyposażenia osobistego (rękawiczki, fartuchy ochronne, ochraniacze na obuwie) były stale dostępne, wydawane na podstawie ustnego zapotrzebowania. Z uwagi na brak środków finansowych kwoty ekwiwalentu pozostawiono na niezmienionym poziomie.

(akta kontroli tom III str. 531)

1.3. W latach 2016-2018 zasady postępowania WIORIN przy przeprowadzaniu kontroli, poborze i badaniu prób ŚOR oraz pozostałości ŚOR w płodach rolnych określone zostały w następujących zarządzeniach, wytycznych i innych dokumentach:

- kolejnych zarządzeniach GIORIN w sprawie zasad kontroli w zakresie ŚOR (nr 6/2014 z 22 września 2014 r., a następnie nr 5/2018 z 16 lutego 2018 r.)²⁹;
- zarządzeniu GIORIN nr 4/2016 z dnia 9 lutego 2016 r. w sprawie zasad przeprowadzania kontroli składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR³⁰;
- zarządzeniu GIORIN nr 7/2013 z 24 maja 2013 r. w sprawie wprowadzenia zasad przekazywania informacji w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF)³¹;
- wytycznych GIORIN do planu pracy wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa na rok 2016, 2017 i 2018³²;
- pismach GIORIN dotyczących pobierania próbek do badania składu i właściwości fizykochemicznych ŚOR w latach 2016-2018;
- pismach GIORIN dotyczących planów pobierania próbek do badań pozostałości ŚOR w latach 2016-2018;
- wytycznych Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego Oddział Sośnicowice³³ do planu kontroli stosowania ŚOR na rok 2016, 2017, 2018 (przekazanych przez GIORIN do stosowania).

(akta kontroli tom I str. 76-438, 507-516)

W zarządzeniach GIORIN w sprawie zasad kontroli w zakresie ŚOR, określających reguły działań kontrolnych związanych z nadzorem nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR, wyodrębniono pięć następujących rodzajów (typów) kontroli, ze względu na ich przedmiot:

- kontrole wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania ŚOR, przemieszczania, składowania, produkcji ŚOR lub wprowadzania do obrotu zaprawionego materiału siewnego (kontrole typu A);
- kontrole stosowania ŚOR (kontrole typu B);

²⁹ Dalej także: zarządzenie GIORIN w sprawie zasad kontroli ŚOR.

³⁰ Dalej także: zarządzenie GIORIN w sprawie zasad przeprowadzania kontroli ŚOR.

³¹ Dalej także: Wytyczne GIORIN w sprawie zasad przekazywania informacji w ramach systemu RASFF.

³² Dalej także: Wytyczne GIORIN do planu pracy.

³³ Dalej także: Instytut Ochrony Roślin.

- kontrole prowadzenia działalności potwierdzającej sprawność techniczną sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR (kontrole typu C);
- kontrole szkoleń w zakresie ŚOR (kontrole typu D).

Wskazano, że kontrole typu A i B obejmować mogą pobranie próbek do badań laboratoryjnych w zakresie składu, właściwości fizycznych i chemicznych ŚOR oraz pozostałości ŚOR. Określono, że przy opracowywaniu planu kontroli uwzględnia się: wyniki wcześniejszych kontroli; wyniki badań monitoringowych; wyniki analiz określonych problemów oraz skarg i wniosków; informacje pochodzące od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz z innych źródeł; wytyczne i zalecenia GIORIN.

(akta kontroli tom I str. 76-139)

W Wytycznych GIORIN do planu pracy wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa nie określono limitów liczbowych kontroli, które powinny być przeprowadzone w ramach poszczególnych typów kontroli. Zamieszczone w nich wskazówki dotyczyły m.in. częstotliwości wykonywania kontroli w stosunku do określonych grup podmiotów (producentów, hurtowników, itp.)³⁴.

(akta kontroli tom I str. 140-184)

W opracowanych przez Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy Oddział Sośnicowice *Wytycznych planu kontroli stosowania ŚOR na dany rok*, określono liczby planowanych kontroli stosowania ŚOR dla poszczególnych województw ogółem i w podziale na trzy rodzaje upraw (tj. rolniczą, warzywniczą i sadowniczą). Zgodnie z ww. *Wytycznymi* liczba kontroli dotyczących ww. zagadnień zaplanowanych do przeprowadzenia w województwie mazowieckim kształtowała się następująco: 2016 r. – 3 348; 2017 r. – 3 404; 2018 r. – 3 328.

(akta kontroli tom I str. 186-211)

We wprowadzonych przez GIORIN w 2016 r. *Zasadach przeprowadzania kontroli składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR* wskazano, że w ramach urzędowej kontroli jakości ŚOR wyróżnia się dwa rodzaje kontroli: podstawową i interwencyjną. Kontrola podstawowa polegać miała na sprawdzeniu wytypowanych grup ŚOR, które na podstawie analizy ryzyka wykazują największe korelacje z nieprawidłowościami. Wykaz grup ŚOR podlegających badaniu w danym roku wraz ze wskazaniem liczby próbek ustalać miał GIORIN w oparciu o analizę statystyczną. Badania składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR przeprowadzane miały być przez laboratoria upoważnione przez GIORIN. Informację o laboratorium, które będzie wykonywało badania w danym roku GIORIN przekazywać miał corocznie wojewódzkim inspektorom wraz z planem badań.

(akta kontroli tom I str. 507-516)

Wojewódzki Inspektor otrzymywał co roku od GIORIN:

- dyspozycje dotyczące poboru próbek ŚOR, w których określono m.in. liczbę próbek, które powinny być pobrane do badań laboratoryjnych na terenie województwa w danym roku – zgodnie z tymi dyspozycjami liczba próbek, która powinna być pobrana na terenie województwa mazowieckiego w poszczególnych latach kształtowała się następująco (plan pierwotny): w 2016 r. i 2017r. – po 32 próbki; w 2018 r. – 31 próbek

³⁴ Przykładowo w Wytycznych do planu pracy na 2018 r. wskazano m.in., że: w odniesieniu do kontroli typu A - kontrolą kompleksową objąć należy przynajmniej raz w roku punkty obrotu hurtowego i konfekcjonowania oraz produkcji ŚOR; w odniesieniu do kontroli typu B - kontrole dotyczące tego zagadnienia należy prowadzić zgodnie z wytycznymi określonym w podstawach statystycznych, z tym że co najmniej 30% planowanych kontroli powinno dotyczyć gospodarstw dotychczas nie kontrolowanych.

(przeprowadzaniem badań próbek ŚOR zajmować się Instytut Ochrony Roślin - Państwowy Instytut Badawczy Oddział Sośnicowice);

- *Plany pobierania prób do badań pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych* na dany rok, w których określono liczbę próbek pozostałości ŚOR poszczególnych rodzajów płodów rolnych (upraw), którą należy pobrać do badań na terenie województwa, w ramach urzędowej kontroli prawidłowości stosowania ŚOR – zgodnie z ww. *Planami* liczba próbek pozostałości ŚOR, którą należało pobrać do badań w poszczególnych latach badanego okresu na terenie województwa mazowieckiego kształtowała się następująco (wg planu pierwotnego): 2016 r. – 360; 2017 r. – 434; 2018 r. – 571 (do badania próbek wyznaczono trzy podmioty: Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach, Instytut Ochrony Roślin - Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu oraz Centralne Laboratorium GIORIN).

(akta kontroli tom I str. 214-329)

1.4. Zgodnie z art. 61 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin (...)*³⁵, które zaczęły obowiązywać 14 grudnia 2019 r., punkty kontroli granicznej (punkty wwozu, w których przeprowadzana jest graniczna kontrola fitosanitarna) zostaną wycofane. Państwa członkowskie będą mogły ponownie wyznaczyć punkty kontroli granicznej, o ile zostaną spełnione warunki określone w art. 64 ww. *rozporządzenia*.

W latach 2016-2018 WIORIN dysponował jednym punktem granicznym, w którym przeprowadzano kontrole graniczne, zlokalizowanym na terenie przejścia granicznego Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie. Pomieszczenia do wykonywania granicznych kontroli fitosanitarnych udostępniało Inspektoratowi Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze” na podstawie umowy zawartej z Wojewodą Mazowieckim³⁶, w której Wojewoda zobowiązał się do ponoszenia kosztów bieżących związanych z utrzymaniem tych pomieszczeń ich adaptacją i remontami, w miarę potrzeb zgłaszanych przez organy przeprowadzające kontrolę graniczną.

(akta kontroli tom I str. 440-464)

GIORIN pismem z 27 lipca 2018 r. zwrócił się do Wojewody Mazowieckiego o podjęcie działań na rzecz dostosowania warunków wykonywania kontroli fitosanitarnych w przejściu granicznym w Warszawie w taki sposób, aby możliwe było kontynuowanie przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa realizacji granicznej kontroli fitosanitarnej po wejściu w życie nowych przepisów EU.

(akta kontroli tom I str. 491-493)

Wojewoda Mazowiecki w wyjaśnieniach w sprawie działań podjętych w związku z ww. pismem podał, że 8 sierpnia 2018 r., zorganizował spotkanie ze służbami i inspekcjami, na którym omawiano podjęcie działań prowadzących do dostosowania warunków wykonywania kontroli fitosanitarnych w przejściu granicznym w Warszawie. Wojewoda zwrócił się do służb o koordynację działań w tej sprawie w ramach posiadanych kompetencji.

(akta kontroli tom III str. 552-555)

³⁵ Dz.U.UE.L.2017.95.1, dalej także: *rozporządzenie UE 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych*.

³⁶ W badanym okresie obowiązywały kolejno umowy: z 4 grudnia 2015 r. oraz 12 kwietnia 2018 r.

W mailach z 7 i 8 lutego 2019 r. GIORIN zwrócił się do WIORIN o przesłanie informacji dotyczących ogólnych kosztów modernizacji obecnie istniejącego punktu wwozu w celu dostosowania go do wymogów obowiązujących od 14 grudnia 2019 r. oraz ewentualnych prac podjętych w tym zakresie.

W odpowiedzi z 11 lutego 2019 r., Wojewódzki Inspektor poinformował, że koszty modernizacji punktu wwozu w przejściu granicznym Warszawa Okęcie szacowane są na kwotę 150-200 tys. zł (w oparciu o ofertę Dyrektora Oddziału Cargo L.S. Airport Services S.A.) oraz, że żadne prace modernizacyjne nie zostały podjęte.

(akta kontroli tom I str. 498-502)

W piśmie z 14 lutego 2019 r., Wojewódzki Inspektor zwrócił się do Wojewody Mazowieckiego z prośbą o pomoc w zakresie infrastruktury i finansowym w celu dostosowania warunków wykonywania kontroli fitosanitarnych na przejściu granicznym Warszawa-Okęcie, do wymogów określonych w art. 64 *rozporządzenia UE 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych*. Do pisma dołączono ofertę dotyczącą modernizacji, złożoną przez Dyrektora Oddziału Cargo L.S. Airport Services S.A.

W odpowiedzi z 4 marca 2019 r., Dyrektor Wydziału Infrastruktury Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego (z upoważnienia Wojewody) zażądał przesłania szczegółowego wykazu działań (wraz z kosztorysem) niezbędnych do dostosowania warunków wykonania kontroli fitosanitarnych na tym przejściu granicznym.

Pismami z dnia z 13 marca 2019 r. oraz 21 maja 2019 r. Wojewódzki Inspektor zwracał się do Dyrektora Oddziału Cargo LS Airport Services S.A. o przekazanie ww. informacji. Do czasu kontroli NIK (30 maja 2019 r.) do WIORIN nie wpłynęła odpowiedź na ww. pisma.

(akta kontroli tom I str. 503-56; tom III str. 495, 501-502)

W WIORIN nie opracowano harmonogramu i terminów prac niezbędnych do dostosowania granicznego punktu kontrolnego do wymogów *rozporządzenia UE 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych*.

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że na bieżąco podejmowane były czynności w zakresie posiadanych kompetencji. Podstawowym zadaniem w zakresie importu było przeprowadzanie granicznej kontroli fitosanitarnej.

(akta kontroli tom III str. 486, 494-495)

W WIORIN podjęto następujące działania w celu dostosowania sposobu wykonywania kontroli granicznej do wymogów *rozporządzenia UE 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych*:

- Oddział Graniczny został wyposażony w sprzęt informatyczny, do obsługi programów informatycznych (TRACES IMSOC);
- pracownicy Oddziału Granicznego oraz Działu Nadzoru Fitosanitarne uczestniczyli w 2018 r. i 2019 r. w szkoleniach zewnętrznych i wewnętrznych dotyczących zmian w przepisach;
- testowano funkcjonowanie informatycznego systemu TRACES NT³⁷ (według stanu na 6 czerwca 2019 r. wszyscy pracownicy posiadali dostęp do wersji testowej oraz produkcyjnej tego systemu);
- w marcu i maju 2019 r. ogłoszono kolejne nabory w celu zwiększenia zatrudnienia w Oddziale Granicznym.

(akta kontroli tom I str. 467-485; tom III str. 494-495, 500)

³⁷ Centralna baza danych, która ma służyć monitorowaniu przemieszczania zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego, produktów ekologicznych, produktów rybołówstwa, produktów roślinnych, środków ochrony roślin i drewna.

Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
OCENA CZĄSTKOWA	Struktura organizacyjna Inspektoratu była dostosowana do realizacji zadań dotyczących sprawowania nadzoru nad obrotem i stosowaniem ŚOR. Zadania Wojewódzkiego Inspektora w tym zakresie zostały przypisane do realizacji komórkom organizacyjnym WIORIN (tj. oddziałom terenowym i DIORIT) oraz uwzględnione w zakresach czynności pracowników tych komórek. Pracownicy dysponowali wyposażeniem niezbędnym do realizacji zadań. Utrudnienie w prawidłowej realizacji zadań stwarzała stosunkowo duża fluktuacja kadr, która jak wynika z ustaleń kontroli przedstawionych w dalszej treści niniejszego wystąpienia pokontrolnego (pkt 3.8.), m.in. negatywnie wpływała na sprawność opracowywania dokumentacji z kontroli wewnętrznych dotyczących ww. zagadnień. W ocenie NIK, biorąc pod uwagę dotychczasowe tempo i zakres podejmowanych działań, istnieje zagrożenie niedostosowania punktu kontroli granicznej na przejściu granicznym Warszawa-Okęcie (na potrzeby WIORIN) do wymogów określonych w art. 64 rozporządzenia UE 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych, do dnia wejścia w życie tego rozporządzenia (14 grudnia 2019 r.).

OBSZAR	2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem
--------	---

Opis stanu
faktycznego

2.1. Wojewódzki Inspektor po otrzymaniu z GIORIN oraz Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego – Oddział w Sośniowicach wytycznych, dyspozycji i planów, w których określano zadania WIORIN w danym roku, związane z nadzorem nad jakością ŚOR oraz nad prawidłowością ich stosowania, opracowywał odpowiednie harmonogramy kontroli i plany pobierania próbek na terenie województwa mazowieckiego, w podziale na poszczególne oddziały terenowe.

(akta kontroli tom I str. 140-403; tom II str. 5-6, 26-27, 76-79)

2.2. Realizacja przez WIORIN harmonogramów kontroli w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

- 2016 r.:
 - przeprowadzono 950 kontroli typu A, w tym 563 kontrole planowe (94% z 603 zaplanowanych);
 - przeprowadzono 3 263 kontrole typu B, w tym 2 888 kontroli planowych, (80% z 3 593, zaplanowanych);
 - przeprowadzono 118 kontroli typu C, w tym 109 kontroli planowych (83% ze 131 zaplanowanych);
 - przeprowadzono 64 kontrole typu D, w tym 62 kontrole planowe (100% zaplanowanych);
- 2017 r.:
 - przeprowadzono 941 kontroli typu A, w tym 546 kontroli planowych (92% z 596 zaplanowanych);
 - przeprowadzono 3 295 kontroli typu B, w tym 2 976 kontroli planowych (85% z 3 517 zaplanowanych);
 - przeprowadzono 119 kontroli typu C, w tym 115 kontroli planowych (88% ze 131 zaplanowanych);

- przeprowadzono 59 kontroli typu D, w tym 56 kontroli planowych (97% z 58 zaplanowanych);

➤ 2018 r.:

- przeprowadzono 973 kontrole typu A, w tym 571 kontroli planowych (93% z 613 zaplanowanych); -
- przeprowadzono 2 951 kontroli typu B, w tym 2 681 kontroli planowych (88% z 3 031 zaplanowanych);
- przeprowadzono 110 kontroli typu C, w tym 108 kontroli planowych (84% ze 128 zaplanowanych);
- przeprowadzono 54 kontrole typu D, w tym 53 kontrole planowe (93% z 57 zaplanowanych).

Średnia liczba kontroli przeprowadzonych w WIORIN w ww. zakresie, z uwzględnieniem dodatkowo kontroli przeprowadzanych w ramach nadzoru nad zintegrowaną produkcją roślin (cztery kontrole – w 2016 r. oraz po pięć kontroli w 2017 r. i 2018 r.), przypadająca na jednego pełnozatrudnionego kontrolera zajmującego się ww. zagadnieniami w poszczególnych latach wynosiła: 2016 r. – 103,0; 2017 r. – 105,7; 2018 – 102,6.

(akta kontroli tom II str. 1, 6-7, 27-29, 79-81)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że brak wykonania wszystkich kontroli ujętych w harmonogramach wynikał m.in. z: zaprzestania lub zawieszenia działalności przez podmioty planowane do objęcia kontrolami typu A; trudności w przewidzeniu liczby i struktury upraw w poszczególnych gospodarstwach zaplanowanych do objęcia kontrolami typu B; braku posiadania przez WIORIN informacji o terminie przeprowadzanych badań opryskiwaczy przez stacje kontroli opryskiwaczy, co utrudniało przeprowadzenie części zaplanowanych kontroli typu C; braku lub mniejszej niż zakładano liczby szkoleń prowadzonych przez podmioty planowane do objęcia kontrolami typu D.

(akta kontroli tom III str. 464-465, 470-475)

Spośród 2 864 kontroli typu A, przeprowadzonych przez WIORIN w latach 2016-2018, 13 przeprowadzono wspólnie z innymi instytucjami, w tym osiem z Krajową Administracją Skarbową oraz pięć przy udziale Policji. Spośród 9 509 kontroli typu B, przeprowadzonych przez Inspektorat w tym okresie, 169 przeprowadzono wspólnie z innymi instytucjami lub inspekcjami, w tym 158 z Państwową Inspekcją Sanitarną, siedem z Państwową Inspekcją Weterynaryjną, dwie z Inspekcją Ochrony Środowiska oraz dwie przy udziale Policji.

(akta kontroli tom II str. 1)

W wyniku przeprowadzonych przez WIORIN kontroli:

- w 81 przypadkach³⁸ stwierdzono różnego rodzaju nieprawidłowości mogące stwarzać zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, wynikające w szczególności z niewłaściwego stosowania ŚOR;
- w ośmiu przypadkach³⁹ stwierdzono nieprawidłowości w zakresie składu, właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR wprowadzonych do obrotu;
- w 38 przypadkach⁴⁰ stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów (NDP) ŚOR w roślinach i płodach rolnych;

³⁸ Występowanie tego rodzaju nieprawidłowości stwierdzono w 21 przypadkach w 2016 r., w 39 przypadkach w 2017 r. oraz w 21 przypadkach w 2018 r.

³⁹ Po dwa przypadki w 2016 r. i 2018 r. oraz cztery przypadki w 2017 r.

⁴⁰ Osiem przypadków w 2016 r., 12 - w 2017 r. oraz 18 - w 2018 r.

- w trzech przypadkach⁴¹ stwierdzono podejrzenie zatrucia pszczół ze względu na niewłaściwe stosowanie ŚOR.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami na osoby odpowiedzialne za ich powstanie nałożono, w badanym okresie, ogółem 606 mandatów karnych⁴² na podstawie przepisów art. 76 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin⁴³.

(akta kontroli tom II str. 131-148; tom III str. 1, 231)

2.3. W latach 2016-2018 WIORIN zrealizował polecenia GIORIN dotyczące poboru próbek do badania jakości ŚOR oraz pozostałości ŚOR w płodach rolnych. Oddziały terenowe WIORIN po pobraniu próbek przekazywały je do laboratorium wskazanego przez GIORIN. Wyniki badań wpływały do DORIT, który udostępniał je oddziałom.

(akta kontroli tom I str. 331-332; tom II str. 579; tom III str. 485, 492-494)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że laboratoria sporadycznie odrzucały pobrane próbki dotyczące owoców miękkich (dwa do trzech przypadków w roku), które z winy kuriera nie zostały dostarczone na czas do laboratorium. W tych przypadkach próbka pobierana była ponownie.

(akta kontroli tom III str. 492-493)

W latach 2016-2018 pracownicy WIORIN pobrali ogółem 116 próbek ŚOR⁴⁴ (37 – w 2016 r., 42 – w 2017 r., 37 – w 2018 r.), których badaniem, zgodnie z dyspozycjami GIORIN, zajmował się Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy Oddział Sośnicowice.

Średni czas badania ww. próbek w kolejnych latach kształtował się następująco:

- licząc od daty pobrania próbki przez WIORIN: 2016 r. – 61,3 dni; 2017 r. – 126,6 dni; 2018 r. – 156,5 dni,
- licząc od daty otrzymania próbki przez ww. Laboratorium: 2016 r. – 56,5 dni; 2017 r. – 123,9 dni; 2018 r. – 151,5 dni.

(akta kontroli tom I str. 330; tom II str. 119-121; 579)

W latach 2016-2018 pracownicy WIORIN pobrali 1 479 próbek do badań na pozostałości ŚOR w roślinach i płodach rolnych⁴⁵ (430 – w 2016 r., 454 – w 2017 r., 595 – w 2018 r.), których wykonywaniem, zgodnie z dyspozycjami GIORIN, zajmowały następujące instytucje: Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach; Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu, Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy Terenowa Stacja Doświadczalna w Białymstoku oraz Centralne Laboratorium GIORIN w Toruniu.

(akta kontroli tom I str. 328-329; tom II str. 122-148, 579)

Średni czas badania próbek pod kątem pozostałości ŚOR pobranych przez WIORIN w 2018 r. wynosił: licząc od daty pobrania próbki przez WIORIN – 29 dni; licząc od daty otrzymania próbki przez laboratorium – 26,3 dni.

W przypadku próbek pobranych do badania w ww. zakresie w wybranych miesiącach 2016 r. i 2017 r. (tj. w maju i sierpniu) stwierdzono, że średni czas ich badania kształtował się odpowiednio: 2016 (78 próbek) – 22,8 dni i 20,8 dni; 2017 r. (104 próbki) – 33,9 dni i 31,5 dni.

(akta kontroli tom II str. 122-148)

⁴¹ Jeden taki przypadek stwierdzono w 2016 r. oraz dwa - w 2018 r.

⁴² W 2016 r. nałożono ogółem 162 mandaty, w 2017 r. - 227, w 2018 r. - 217.

⁴³ Dz.U. z 2018 r. poz. 1310, ze zm.

⁴⁴ W tym osiemnaści w ramach kontroli interwencyjnych.

⁴⁵ W tym dziewięć w ramach kontroli interwencyjnych.

W opracowanych przez GIORIN, wytycznych, procedurach i planach dotyczących poboru próbek ŚOR oraz płodów rolnych do badań laboratoryjnych nie określono czasu, po jakim laboratorium po otrzymaniu próbki powinno przekazać wyniki przeprowadzonych badań.

(akta kontroli tom I str. 76-438, 507-516)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że pracownicy niejednokrotnie kierowali telefoniczne zapytania do laboratoriów o przewidywany termin otrzymania wyników badań. Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy Oddział Sośnicowice wskazał, że trudności z przyspieszeniem wykonania badań próbek ŚOR wynikają m.in. z trybu pozyskiwania środka referencyjnego do badań, który musi pochodzić od producenta i być zaopatrzone w świadectwo analityczne.

(akta kontroli tom III str. 519, 523-524)

2.4. W wyniku badania dokumentacji 18 kontroli typu A, B, C i D przeprowadzonych przez WIORIN⁴⁶ (spośród których 17 było kontrolami planowymi) stwierdzono, że we wszystkich ww. przypadkach kontrole przeprowadzone zostały zgodnie z zasadami postępowania określonymi w *zarządzeniu GIORIN w sprawie zasad kontroli ŚOR*. Badaniami kontrolnymi obejmowano zagadnienia wskazane w ww. zarządzeniu w odniesieniu do poszczególnych typów kontroli⁴⁷. Spośród 17 kontroli planowych, 14 wykonano w terminie zaplanowanym. Pozostałe trzy (dwie typu C i jedną typu D) zrealizowano w miesiącu wcześniejszym lub późniejszym niż planowano.

(akta kontroli tom I str. 76-139; tom II str. 2-3, 149, 170, 454)

Kierownik DORIT wyjaśniła, że przeprowadzenie części kontroli w innym terminie niż zaplanowano wynikało m.in. ze zwiększonej liczby wykonywanych kontroli w danym miesiącu lub z konieczności dostosowania terminu kontroli do terminu prowadzenia szkolenia przez kontrolowaną jednostkę szkoleniową.

(akta kontroli tom II str. 2-3)

W protokołach z ww. kontroli nie odnotowywano faktu ewentualnego korzystania przez inspektorów WIORIN z danych Zintegrowanego Systemu Informatycznego.

(akta kontroli tom II str. 550-551, 576)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że podczas czynności kontrolnych inspektorzy dysponują dostępem do Internetu (laptop) oraz modemem LTE pozwalającym zalogować się do ww. Systemu. W sytuacji braku zasięgu mobilnego Internetu, inspektorzy kontaktowali się telefonicznie z WIORIN w celu uzyskania potrzebnych danych.

(akta kontroli tom III str. 463, 467- 468)

⁴⁶ Do badania wybrano w sposób losowy dokumentację dziewięciu kontroli typu A, C, D (po jednej kontroli każdego z tych typów przeprowadzonych w poszczególnych latach z okresu 2016-2018) oraz dziewięciu kontroli typu B (po trzy kontrole z każdego roku).

⁴⁷ Podczas kontroli typu A weryfikowano m.in.: posiadanie przez kontrolowany podmiot wpisu do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą; posiadanie przez podmiot kontrolowany aktualnego zaświadczenia o ukończeniu szkolenia w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin; sposób prowadzenia i przechowywania dokumentacji dotyczącej środków ochrony roślin; sposób przechowywania środków ochrony roślin, którym upłynął termin ważności. Podczas kontroli typu B weryfikowano m.in.: dokumentację dotyczącą stosowanych środków ochrony roślin, zasady stosowania środków ochrony roślin (zgodność używanych środków z etykietą, termin ważności, przechowywanie) oraz prawidłowość wykonywania zabiegów ochrony roślin. W ramach kontroli typu C sprawdzano m.in. posiadanie przez kontrolowany podmiot wpisu do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin oraz warunki organizacyjno-techniczne prowadzenia badań sprawności technicznej sprzętu wykorzystywanego przy stosowaniu środków ochrony roślin. Podczas kontroli typu D weryfikowano m.in.: posiadanie wpisu do rejestru przedsiębiorców prowadzących szkolenia w zakresie środków ochrony roślin, warunki organizacyjno-techniczne pomieszczeń, w których prowadzono szkolenia oraz przestrzeganie wymogów dotyczących programu szkolenia, czasu jego trwania i przeprowadzania egzaminów.

Podczas dwóch z trzech kontroli typu A, których dokumentację objęto badaniami kontrolnymi, inspektorzy WIORIN pobrali próbki ŚOR do badań. W jednym z tych przypadków wynik badania próbki był negatywny. Ustalenia kontroli dotyczące postępowania WIORIN po otrzymaniu informacji o wynikach tego badania zamieszczone zostały w pkt. 3.2. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli tom II str. 119-120, 149-168; tom III str. 16-17, 50-74; 463, 476-479)

Podczas wszystkich dziewięciu kontroli typu B, których dokumentację objęto badaniami kontrolnymi, inspektorzy WIORIN pobrali próbki do badań laboratoryjnych na obecność pozostałości środków ochrony roślin. W siedmiu przypadkach wyniki badań laboratoryjnych wykazały przekroczenie NDP pozostałości ŚOR. Ustalenia kontroli dotyczące postępowania WIORIN w przypadku otrzymania ww. informacji przedstawione zostały w pkt. 3.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom II str. 170; tom III str. 15)

Spośród sześciu kontroli typu C i D, których dokumentację objęto badaniami kontrolnymi, w czterech przypadkach⁴⁸ inspektorzy WIORIN stwierdzili nieprawidłowości, które dotyczyły:

- w kontrolach typu C⁴⁹: niepoddania wzorcowaniu manometru wzorcowego (należało je przeprowadzać nie rzadziej niż do dwa lata);
- w kontrolach typu D: niezachowania 14 dniowego terminu informowania WIORIN o planowanych terminach i miejscach szkoleń w zakresie ŚOR⁵⁰ oraz nieprawidłowego prowadzenia ewidencji wydanych zaświadczeń o ukończeniu szkolenia⁵¹.

Kontrolowani poinformowali WIORIN o realizacji wydanych zaleceń w sprawie usunięcia ww. nieprawidłowości. W stosunku do dwóch z tych podmiotów Inspektorat przeprowadził kontrolę sprawdzającą, która potwierdziła realizację zaleceń. W jednym przypadku kontrolę sprawdzającą zaplanowano na 2019 r.

(akta kontroli tom II str. 454-499; tom III str. 576-577)

WIORIN prawidłowo sporządzał i terminowo przekazywał roczne sprawozdania z prowadzonej w badanym okresie działalności kontrolnej, do których GIORIN nie wnosił uwag.

(akta kontroli tom II str. 7-25, 28-75, 80-118; tom III str. 548)

2.5. Wojewódzki Inspektor, zgodnie z art. 27 *ustawy o środkach ochrony roślin*, prowadził i udostępniał na stronie internetowej⁵² rejestr przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu lub konfekcjonowania tych środków. Analiza dokumentacji 10 wniosków przedsiębiorców o wpis do ww. rejestru⁵³ wykazała, że we wszystkich tych przypadkach: wnioski zostały w sposób rzetelny zweryfikowane; zgodnie z art. 27b ust. 1 ww. *ustawy*, wpisu do rejestru dokonano w ciągu siedmiu dni od daty wpływu wniosku; zgodnie z art. 27b ust. 3 ww. *ustawy*, Inspektorat wydał wnioskodawcom zaświadczenie o dokonaniu wpisu.

(akta kontroli tom II str. 500-505)

2.6. W WIORIN nie wprowadzono wewnętrznych uregulowań określających zasady rozpatrywania zawiadomień/interwencji w sprawie nieprawidłowości przy wprowadzaniu do obrotu ŚOR oraz sposobu ich stosowania.

⁴⁸ Dotyczy to dwóch kontroli typu C i dwóch kontroli typu D.

⁴⁹ Dotyczy spraw nr: OWY.7126.4.3.2017; OMŁ.7126.4.3.2016.

⁵⁰ Dotyczy sprawy nr: OWA.7127.5.5.2018.

⁵¹ Dotyczy sprawy nr: ORA.7127.5.8.2017.

⁵² Rejestr został opublikowany na stronie internetowej <http://piorin.gov.pl/pm-rejestr/>.

⁵³ Badaniem objęto ostatnie 10 wniosków z 2018 r.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że tego rodzaju sprawy były rozpatrywane i realizowane w oparciu o *zarządzenie GIORIN w sprawie zasad kontroli*.

(akta kontroli tom III str. 521, 529)

W latach 2016-2018 wpłynęło do Inspektoratu 119 zawiadomień/interwencji (34 w 2016 r., 37 w 2017 r. i 48 w 2018 r.), zgłoszonych w formie pisemnej, mailowej, ustnej lub telefonicznej, w których wskazywano na nieprawidłowości w zakresie wprowadzania do obrotu lub stosowania ŚOR, dotyczące m.in.: wprowadzania do obrotu niezarejestrowanych ŚOR; „znoszenia” ŚOR na uprawy i obiekty niebędące przedmiotem zabiegów z zastosowaniem tych środków; zatrucia pszczół, zwierząt gospodarskich lub ludzi na skutek niewłaściwego stosowania ŚOR; stosowania ŚOR niezgodnie z zasadami postępowania określonymi na etykiecie, w niewłaściwym czasie lub terminie. We wszystkich przypadkach WIORIN podjął działania mające na celu weryfikację zasadności zarzutów podniesionych w ww. zawiadomieniach, poprzez przeprowadzenie kontroli. Średni czas rozpatrzenia ww. spraw wyniósł 31 dni, w tym średni czas od wpływu zawiadomienia do wszczęcia weryfikacji wyniósł cztery dni, a średni czas do podjęcia kontroli – 12 dni.

Okres od daty wpływu zawiadomienia do daty podjęcia kontroli kształtował się następująco: w 61 przypadkach (51,2%) do pięciu dni, z czego w 32 przypadkach (26,9%) kontrole podjęto w dniu wpływu zawiadomienia lub na drugi dzień; w 28 przypadkach (23,5%) od sześciu do 10 dni; w 13 przypadkach (10,3 %) od 11 do 15 dni, w pięciu przypadkach (4,2 %) od 16 do 30 dni; w siedmiu przypadkach (5,9%) od 31 do 60 dni; w trzech przypadkach (2,5%) od 61 do 90 dni; w dwóch przypadkach (1,7%) powyżej 90 dni, z czego w jednym przypadku powyżej jednego roku (tj. 218 dni). W 69 przypadkach (58,0%) zarzuty podniesione w zawiadomieniach zostały w wyniku kontroli potwierdzone w całości lub w części. W 41 przypadkach, w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w wyniku kontroli, nałożono na osoby odpowiedzialne mandaty karne, a w trzech przypadkach skierowano zawiadomienia do organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

(akta kontroli tom II str. 506-514)

W wyniku badania dokumentacji dotyczącej 10 spraw, w przypadku których kontrole przeprowadzone zostały przez WIORIN po upływie miesiąca od daty wpływu zawiadomień stwierdzono m.in., że w siedmiu przypadkach przed przeprowadzeniem kontroli Inspektorat podejmował różnego rodzaju działania mające na celu pozyskanie dodatkowych informacji o osobach (podmiotach) i nieruchomościach, których dotyczyły zawiadomienia oraz podejmował próby skontaktowania się z tymi osobami (podmiotami) w celu przeprowadzania kontroli. W pozostałych trzech przypadkach, nie można było na podstawie dokumentacji ustalić, jakie przyczyny spowodowały zwłokę w podjęciu działań kontrolnych. Dotyczyło to zawiadomień w następujących sprawach:

- wprowadzania do obrotu ŚOR pochodzących z Ukrainy⁵⁴ – kontrola przeprowadzona przez WIORIN po upływie 34 dni od daty wpływu anonimowego zawiadomienia w tej sprawie wykazała, że kontrolowany posiadał produkt nieznanego pochodzenia niedopuszczony do obrotu⁵⁵;

⁵⁴ Sprawa nr OGR.7123.2.3.2016.

⁵⁵ Kontrolowany rolnik wyjaśniał, że nabył ten produkt na targowisku do własnych celów. W wyniku badań laboratoryjnych ustalono, że nie jest to ŚOR. Prokuratura Rejonowa w marcu 2019 r. umorzyła prowadzone w tej sprawie postępowanie, w związku z zawiadomieniem WIORIN z maja 2016 r., wskazując w uzasadnieniu, że przedmiotowy produkt nie stwarzał zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz mienia w wielkich rozmiarach.

- niewłaściwego stosowania ŚOR w uprawie kukurydzy (z przekroczeniem granicy działki, której dotyczyły opryski)⁵⁶ – kontrola przeprowadzona przez WIORIN po upływie 42 dni od daty wpływu zawiadomienia nie wykazała nieprawidłowości;
- nieokazania przez producenta dokumentacji dotyczącej zastosowanych ŚOR podczas kontroli przeprowadzonej przez Inspekcję Weterynaryjną⁵⁷ – kontrola przeprowadzona przez WIORIN po upływie 48 dni od daty wpływu zawiadomienia nie wykazała nieprawidłowości.

(akta kontroli tom II str. 580-581; tom III str. 521, 527-529, 532-534)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora w wyjaśnieniach dotyczących ww. trzech spraw, wskazał m.in., że przyczyną zwłoki w podjęciu działań kontrolnych był (w ocenie Inspektoratu) brak bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia ludzi, zwierząt i środowiska w powiązaniu z koniecznością realizacji innych zadań statutowych.

(akta kontroli tom III str. 521, 527-529, 532-534)

W trakcie 201 kontroli interwencyjnych podjętych w latach 2016-2018, w związku z zawiadomieniami o nieprawidłowościach, pobrano:

- trzy próbki ŚOR do badań, z czego w jednym przypadku badania wykazały niewłaściwą jego jakość;
- siedem próbek do badania pozostałości ŚOR w płodach rolnych, z czego w jednym przypadku badania wykazały przekroczenia NDP.

W ramach ww. spraw, pobrana została, przez Inspekcję Weterynaryjną, jedna próbka pszczoł, u której stwierdzono substancje aktywne ŚOR.

(akta kontroli tom II str. 515)

2.7. Działalność WIORIN w zakresie nadzoru nad produkcją, prowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR nie była, w badanym okresie przedmiotem kontroli zewnętrznych.

(akta kontroli tom II str. 516)

2.8. W objętym kontrolą okresie Wojewódzki Inspektor otrzymał polecenia GIORIN dotyczące sprawowania nadzoru w stosunku do sześciu wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zezwoleń na czasowe wprowadzenie do obrotu i stosowanie w określonej uprawie środków ochrony roślin, w trybie art. 53 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1107/2009 z 21 października 2009 r. dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylającego dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG⁵⁸. Wszystkie polecenia skierowane zostały do WIORIN w 2018 r.

(akta kontroli tom II str. 517-520)

Szczegółową analizą objęto działania podjęte przez Wojewódzkiego Inspektora na rzecz realizacji poleceń GIORIN w sprawie sprawowania nadzoru w odniesieniu do pięciu z ww. zezwoleń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z których trzy dotyczyły ŚOR przeznaczonych do stosowania w uprawie rzepaku ozimego, a dwa ŚOR przeznaczonych do stosowania w uprawie buraka cukrowego.

Ustalono, że w związku z przekazanymi przez GIORIN poleceniami (w pismach z 13 lipca i 10 sierpnia 2018 r.) o zwrócenie szczególnej uwagi, na zgodność obrotu i stosowania środków ochrony roślin Modesto 480 FS, Cruiser OSR 322 FS i Cruiser 70WS oraz zaprawionego nim materiału siewnego z warunkami wydanych zezwoleń na wprowadzenie ww. ŚOR do obrotu, WIORIN przeprowadził następujące kontrole:

⁵⁶ Sprawa nr OPŁO.7123.1.9.2016.

⁵⁷ Sprawa nr OPŁO.7123.1.5.2018.

⁵⁸ Dz. Urz. UE L 309 z 24 listopada 2009 r.

- w sierpniu 2018 r. – w podmiocie posiadającym zezwolenie na wprowadzanie do obrotu ww. ŚOR, podczas której pozyskał informacje o podmiotach wprowadzających je do obrotu oraz o podmiotach posiadających certyfikat ESTA, które mogły stosować przedmiotowe ŚOR do zaprawiania nasion rzepaku (informacje uzyskane w ramach tej kontroli Wojewódzki Inspektor przekazał do odpowiednich wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa);
- we wrześniu i październiku 2018 r. – w dwóch podmiotach wprowadzających ww. ŚOR do obrotu, w ramach których uzyskał m.in. informacje o podmiotach, które je nabyły.

Informacje o ustaleniach dokonanych w ramach ww. kontroli Wojewódzki Inspektor przekazał do GIORIN w piśmie z 31 października 2018 r. Poinformował w nim także, że WIORIN przeprowadzi kontrole wybranych przedsiębiorców, którzy zakupili materiał siewny zaprawiony przedmiotowymi ŚOR, a ponadto że w przypadku pozyskania informacji o podmiotach wysiewających zaprawiony materiał siewny, zostaną one również skontrolowane.

(akta kontroli tom II str. 518-544, 555-558)

Do czasu kontroli NIK, tj. do 15 maja 2019 r. WIORIN nie objął kontrolą przedsiębiorców, którzy zakupili materiał siewny zaprawiony ww. ŚOR oraz producentów rolnych korzystających z tego materiału. Nie pobrano próbek płodów rolnych na polach obsianych nasionami zaprawionymi tymi ŚOR.

(akta kontroli tom II str. 518-519, 560)

Kierownik DORIT wyjaśniła, że WIORIN jest na etapie identyfikacji przedsiębiorców, którzy zakupili materiał siewny. Po uzyskaniu tych informacji i skontrolovaniu wybranych przedsiębiorców, kontrolami objęci zostaną również wytypowani producenci rolni.

(akta kontroli tom II str. 560)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że w związku z tym, że wysiew nasion rzepaku zaprawionych ww. ŚOR przypadał orientacyjnie w połowie sierpnia 2018 r., a zbiór nastąpi orientacyjnie w połowie lipca 2019 r., ewentualność pobrania próbek do badań będzie rozpatrywana w okresie dojrzałości zbiorczej rzepaku.

(akta kontroli tom III str. 519-520, 524)

W związku z przekazaniem przez GIORIN poleceniem (w piśmie z 14 listopada 2018 r.) dotyczącym zwrócenia szczególnej uwagi, w ramach sprawowanego nadzoru, na zgodność obrotu i stosowania środków ochrony roślin Cruiser SB 600 FS i Montur Forte 230 FS oraz zaprawionego nimi materiału siewnego z warunkami wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zezwoleń na wprowadzenie tych ŚOR do obrotu z przeznaczeniem do stosowania w uprawie buraka cukrowego, DORIT przekazał ww. zezwolenia w dniu 4 grudnia 2018 r. do oddziałów terenowych celem objęcia czynnościami służbowymi. Do czasu kontroli NIK (15 maja 2019 r.) DORIT nie dysponował informacjami o działaniach podjętych w tej sprawie przez poszczególne oddziały.

(akta kontroli tom II str. 520, 561-568; tom III str. 524-525)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że po zakończeniu półroczna planowane jest zebranie informacji z oddziałów terenowych o przeprowadzonych działaniach w zakresie obrotu przedmiotowymi ŚOR, następnie będą wykonane kontrole prawidłowości stosowania ww. ŚOR u wybranych producentów wysiewających zaprawione nasiona (w przypadku pozyskania takich danych).

(akta kontroli tom III str. 520, 524-525)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności WIORIN w przedstawionym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewódzki Inspektor w sposób prawidłowy realizował zadania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. Zgodnie z otrzymywanymi dyspozycjami i wytycznymi opracowywał co roku harmonogramy kontroli dotyczących ww. zagadnień oraz plany poboru próbek do realizacji przez poszczególne oddziały terenowe WIORIN oraz sporządzał sprawozdania z realizacji tych zadań. Stwierdzone przypadki niepełnej realizacji przez WIORIN części zaplanowanych działań kontrolnych w tym zakresie spowodowane były okolicznościami niezależnymi od Inspektoratu. Wojewódzki Inspektor każdorazowo reagował na otrzymywane zawiadomienia w sprawie niewłaściwego postępowania przy wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu ŚOR, podejmując czynności kontrolne w celu weryfikacji podnoszonych w nich zarzutów. W sposób prawidłowy wywiązywał się z obowiązku prowadzenia rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania ŚOR.

OBSZAR

3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu
faktycznego

3.1. Zgodnie z *Wytycznymi GIORIN w sprawie zasad przekazywania informacji w ramach systemu RASFF* laboratorium, po stwierdzeniu w badaniach analitycznych, że płody rolne zawierają pozostałości ŚOR przekraczające NDP, powinno wypełnić formularz powiadomienia RASFF pn. „Powiadomienie Informacyjne” oraz przekazać go wraz z wynikami analiz do wojewódzkiego inspektoratu ochrony roślin i nasiennictwa. Wojewódzki inspektorat powinien uzupełnić przekazany formularz powiadomienia i przesyłać go w ciągu 48 godzin do GIORIN, który w przypadku braku wątpliwości co do zasadności powiadomienia powinien przesyłać je do Państwowego Zakładu Higieny w celu przeprowadzenia oceny ryzyka w ramach systemu RASFF. W przypadku stwierdzenia, że pozostałości ŚOR stwarzają zagrożenie dla zdrowia ludzi „Powiadomienie Informacyjne” wraz z oceną ryzyka powinno być przekazane przez GIORIN do Podpunktu Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Weterynaryjnym oraz do wiadomości Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym. W tego rodzaju sytuacjach ocena ryzyka przekazana powinna być również do wiadomości wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa.

(akta kontroli tom III str. 3-6)

W latach 2016-2018 Wojewódzki Inspektor otrzymał z laboratoriów 38 „Powiadomień informacyjnych” (osiem w 2016 r., 12 w 2017 r. i 18 w 2018 r.) o przekroczeniu NDP pozostałości ŚOR w próbkach pobranych do badań przez Inspektorat.

(akta kontroli tom III str. 1)

W wyniku analizy dokumentacji dotyczącej pięciu losowo wybranych „Powiadomień informacyjnych”, otrzymanych w badanym okresie, stwierdzono m.in., że w czterech przypadkach dotyczyły one przekroczeń NDP pozostałości ŚOR stwierdzonych w próbkach roślin⁵⁹ znajdujących się na polu uprawnym, a w jednym przypadku

⁵⁹ Kapusty pekińskiej w dwóch przypadkach, marchewki, oraz czarnej porzeczki.

w próbce płodu rolnego⁶⁰ znajdującego się w przechowalni u gospodarza. W ww. pięciu przypadkach laboratoria przekazały wyniki badań próbek do WIORIN w terminie od 15 do 61 dni, licząc od daty otrzymania próbki.

We wszystkich tych przypadkach po otrzymaniu ww. powiadomień WIORIN przeprowadził (w okresie od jednego do sześciu dni od otrzymania powiadomienia) ponowne kontrole problemowe w podmiotach, u których pobrano zakwestionowane próbki, w wyniku których stwierdzono, że:

- w trzech przypadkach produkty zostały sprzedane nieznanemu odbiorcy lub spalone⁶¹;
- w dwóch przypadkach nie dokonano zbioru ze względu na niską cenę (czarne porzeczki)⁶² lub z powodu zniszczenia uprawy przez szkodniki (kapusta pekińska)⁶³.

Wszyscy skontrolowani zostali ukarani mandatem karnym w wysokości od 200 do 300 zł na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 19 *ustawy o środkach ochrony roślin*. We wszystkich tych przypadkach o wynikach badań laboratoryjnych WIORIN powiadomił Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz przekazał do GIORIN uzupełnione „Powiadomienie informacyjne”, przy czym w trzech przypadkach czynność ta została wykonana w ciągu 48 godzin od czasu otrzymania „Powiadomienia informacyjnego” z laboratorium, a w dwóch po upływie tego czasu, tj. po 49 i 50 godzinach.

(akta kontroli tom II str. 171-276, 299-338, 348-396, 411-453; tom III str. 15)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że zwłoka w przesłaniu ww. dwóch powiadomień do GIORIN wynikała z trwających czynności urzędowych u kontrolowanych podmiotów. Biorąc pod uwagę, że w jednym przypadku dotyczyło to kapusty, która nie została wprowadzona do obrotu, a w drugim owsa, który został częściowo sprzedany nieznanym odbiorcom, a częściowo spalony w piecu, można uznać, iż opóźnienie o jedną lub dwie godziny w wysłaniu powiadomień w tych sprawach nie miało negatywnego wpływu na zdrowie ludzi, zwierząt czy środowiska.

(akta kontroli tom III str. 557, 560)

Wojewódzki Inspektor nie otrzymał w badanym okresie informacji o zakwalifikowaniu lub niezakwalifikowaniu do systemu RASFF, przekazanych przez tę jednostkę „Powiadomień informacyjnych” w sprawie przekroczenia NDP pozostałości ŚOR.

(akta kontroli tom III str. 486-487, 496-497)

3.2. W latach 2016-2018 w ośmiu przypadkach Wojewódzki Inspektor otrzymał z Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytut Badawczy Oddział Sośnicowice negatywne wyniki badań próbek ŚOR (dwa przypadki w 2016 r., cztery w 2017 r. i dwa w 2018 r.).

(akta kontroli tom II str. 119-121)

W wyniku badania dokumentacji pięciu ww. spraw stwierdzono, że wyniki badania próbek ŚOR: Decis Ogród 015 EW (w trzech przypadkach), Ephon Top oraz Proteus 110 OD, wpłynęły do WIORIN w terminie od 33 do 144 dni licząc od daty

⁶⁰ Owsa.

⁶¹ W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że całość kapusty pekińskiej (20 ton) i marchwi (20 ton) została sprzedana na Warszawskim Rolno Spożywczym Rynku Hurtowym Bronisze do różnych odbiorców, bez wystawienia dokumentów sprzedaży; spośród 15 ton owsa, z którego została pobrana próbka, 13 ton zostało sprzedane nieznanemu odbiorcy, natomiast pozostały owies został spalony w piecu.

⁶² Protokół 53/2018 ustalono, że z pola nie był prowadzony zbiór czarnej porzeczki ze względu na niską cenę. Plantacja nie była zbierana (owoce były na krzakach).

⁶³ Podczas kontroli nr 122/16 nie stwierdzono przechowywania kapusty pekińskiej. Producent oświadczył, że z powodu uszkodzenia główek kapusty przez szkodnika nie nadawała się do obrotu handlowego. Nie została zebrana z pola. Pole wraz z plonem zostało zaorane.

pobrania próbek. Wojewódzki Inspektor postępował w tych przypadkach zgodnie z zasadami przeprowadzania kontroli składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR, określonymi w *zarządzeniu GIORIN w sprawie zasad kontroli ŚOR*, tj. m.in.: przekazywał kopię atestów analitycznych zawierających wyniki badań do wszystkich wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa oraz wydawał (na podstawie art. 95b ust. 1-3 *ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin*⁶⁴) decyzje określające wysokość opłaty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzenia analiz laboratoryjnych, w których zobowiązywał kontrolowane podmioty do uiszczenia tej opłaty. Określone w ww. decyzjach opłaty (w łącznej wysokości 8 424 zł) zostały uiszczone.

W jednym przypadku, po otrzymaniu wyników badań, Wojewódzki Inspektor wydał decyzję (z rygorem natychmiastowej wykonalności) o wycofaniu z obrotu 4 075 sztuk preparatu Decis Ogród 015 EW)⁶⁵. W pozostałych czterech przypadkach decyzje takie nie zostały wydane, z uwagi na następujące okoliczności:

- w trzech przypadkach stwierdzono, że całość zakwestionowanych ŚOR znajdująca się na stanie kontrolowanych podmiotów (Decis Ogród 015 EW oraz Ephon Top) została zwrócona do dostawców⁶⁶;
- w jednym przypadku po przeprowadzeniu ponownej kontroli⁶⁷, ustalono, że całość posiadanego ŚOR (40 sztuk Proteus 110 OD) została przez kontrolowany podmiot sprzedana nieznanym nabywcom w czasie oczekiwania na wyniki badań.

W przypadku ostatniej sprawy Wojewódzki Inspektor nie wydał postanowienia o zabezpieczeniu ŚOR oraz decyzji w sprawie wstrzymania obrotu ŚOR do czasu zakończenia badań laboratoryjnych, o której mowa w art. 32 *ustawy o środkach ochrony roślin*.

(akta kontroli tom I str. 511-513; tom III str. 16-139)

Kierownik DORIT wyjaśniła, że WIORIN nie miał w tym przypadku podejrzeń, że wprowadzany jest środek, którego skład lub właściwości chemiczne zostały zmienione.

(akta kontroli tom III str. 549-550)

Wojewódzki Inspektor, w jednym z ww. pięciu przypadków (dotyczącym wprowadzania do obrotu produktu Ephon Top), przekazał zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do Prokuratury Rejonowej w Przasnyszu⁶⁸. W uzasadnieniu wskazał na stwierdzone w tym przypadku znaczące różnice w zakresie składu ŚOR w stosunku do środka referencyjnego, który uzyskał zezwolenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na wprowadzenie do obrotu, co może spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób lub mienia w wielkich rozmiarach.

(akta kontroli tom III str. 41-46)

3.3. Wojewódzki Inspektor nie dysponował kompleksowymi informacjami dotyczącymi liczby producentów ŚOR (oraz płodów rolnych), którzy prowadzą monitoring produkcji przy wykorzystaniu badań laboratoryjnych, jak i o liczbie i kompetencjach laboratoriów, wykonujących badania na rzecz tych podmiotów.

⁶⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 2138, ze zm.

⁶⁵ Decyzja z 22 października 2018 r.

⁶⁶ Jak wynika z dokumentacji znajdującej się w WIORIN (protokoły z kontroli przeprowadzonych przez WIORIN oraz informacje przekazane przez podmioty wprowadzające ŚOR na teren Polski), przedmiotowe ŚOR zostały wycofane z rynku przez podmioty będące ich pierwotnymi dostawcami.

⁶⁷ Protokół kontroli z 10 grudnia 2018 r.

⁶⁸ Pismo z 12 lipca 2016 r.

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił m.in., że posiadacze zezwoleń wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, podmioty wprowadzające ŚOR do obrotu oraz podmioty prowadzące obrót tymi środkami przekazują do wiadomości WIORIN atesty analityczne przedłużające ważność przeterminowanych ŚOR, które wystawiane były przez dwa laboratoria. Ponadto wielokrotnie podczas kontroli stosowania ŚOR producenci rolni informowali inspektorów, że wyprodukowane płody rolne poddawane są wyrywkowej kontroli pod kątem występowania w nich pozostałości ŚOR.

(akta kontroli tom III str. 394-396)

3.4. Działania Wojewódzkiego Inspektora w ramach realizacji porozumienia z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa⁶⁹, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych⁷⁰, Inspekcji Ochrony Środowiska, w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego obejmowały:

- uczestniczenie w opracowywaniu (w konsultacji z innymi właściwymi Inspekcjami) szczegółowych planów wspólnych kontroli na poszczególne lata badanego okresu, w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego;
- przeprowadzanie kontroli przy współudziale pracowników Powiatowych Stacji Sanitarno – Epidemiologicznych (w latach 2016-2018 zrealizowano 158 wspólnych kontroli, w tym: 48 w 2016 r., 51 w 2017 r., 59 w 2018 r.
- przekazywanie do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie okresowych sprawozdań z wykonania planów kontroli.

(akta kontroli tom III str. 140-164, 396-397, 412-427)

Podstawę działań podejmowanych w tym zakresie stanowił *Plan działania dotyczący produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego*, opracowany na poszczególne lata przez Głównego Inspektora Sanitarnego, GIORIN, Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w którym określano m.in.:

- priorytetowe obszary z punktu widzenia zidentyfikowanych lub przewidywanych zagrożeń na dany rok;
- harmonogram działań dotyczący powołania zespołów roboczych ds. realizacji Planu, ustalenia przez ww. zespoły robocze szczegółowego planu wspólnych kontroli w poszczególnych województwach oraz sporządzania i przekazywania sprawozdań dotyczących ustalania planu wspólnych kontroli i jego realizacji;
- grupy producentów produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, które objęte powinny być kontrolami samodzielnymi lub wspólnymi przez poszczególne Inspekcje w ramach realizacji Planu;
- zasady przekazywania informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach pomiędzy organami inspekcji zaangażowanymi w realizację Planu.

(dowód akta kontroli str. 152-164)

W latach 2016-2018 Wojewódzki Inspektor sporadycznie współpracował z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁷¹, przekazując wnioskowane informacje dotyczące przebadanego sprzętu stosowanego do środków ochrony roślin, zaewidencjonowanego w systemie informatycznym WIORIN, lub zgodności

⁶⁹ Dalej także: PIORIN.

⁷⁰ Dalej także: IJHARS.

⁷¹ Zwaną dalej ARiMR.

zastosowanego środka ochrony roślin z przepisami. Nie przekazywano danych z kontroli w zakresie stosowania środków ochrony roślin i nie korzystano z ewidencji prowadzonych przez ARiMR.

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że porozumienie z ARMIR w sprawie wymiany danych i informacji zostało zawarte w kwietniu 2019 r.⁷². Wcześniej nie było przepisu prawnego dającego możliwość tak ścisłej współpracy.

(akta kontroli tom str. 165-169, 397, 486, 495-496)

Współpraca Wojewódzkiego Inspektora z Wojewódzkim Inspektoratem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Warszawie w ww. okresie polegała przede wszystkim na przekazywaniu przez Wojewódzkiego Inspektora informacji dotyczących kontroli przeprowadzanych w gospodarstwach ekologicznych (w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości) oraz konsultowaniu przypadków, w których wyniki przeprowadzonych przez WIORIN kontroli wykazały, że sprzedawany preparat może spełniać kryteria nawozu. Nie przeprowadzano wspólnych kontroli.

(akta kontroli tom II str. 1; tom III str. 170-180, 397-398, 414, 428-449)

W porozumieniach zawartych przez Wojewódzkiego Inspektora 20 lipca 2015 r. z Dyrektorem Izby Celnej w Warszawie, a następnie 22 grudnia 2017 r. z Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Warszawie⁷³, w sprawie współdziałania w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem wprowadzanych do obrotu ŚOR określono, że współdziałanie będzie polegać m.in. na: wzajemnej pomocy w wykonywaniu czynności kontrolnych, w tym przeprowadzaniu wspólnych kontroli; wymianie informacji i doświadczeń, podejmowaniu i koordynowaniu wspólnych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie naruszeń przepisów prawa.

(akta kontroli tom III str. 182-202, 398-399, 455-462)

W ramach realizacji ww. porozumień w badanym okresie przeprowadzono ogółem osiem wspólnych kontroli w ramach nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu ŚOR (dwie w 2017 r. oraz sześć w 2018 r.). Współpraca obejmowała również wymianę informacji i konsultowanie z Wojewódzkim Inspektorem wątpliwości dotyczących produktów, które mogą wpisywać się w definicję ŚOR. Ponadto Dyktor Izby Administracji Skarbowej przekazywał do wiadomości Wojewódzkiego Inspektora kwartalne dane dotyczące importu ŚOR.

(akta kontroli tom II str. 1; tom III str. 205-206, 398-399, 455-462)

3.6. W latach 2016-2018 Wojewódzki Inspektor nie wydawał decyzji, na podstawie art. 46 *ustawy o środkach ochrony roślin*, w sprawie zakazu przeznaczania płodów rolnych do spożycia przez ludzi i ich wprowadzania do obrotu, w związku z otrzymywanymi wynikami badań laboratoryjnych, wskazującymi na występowanie przekroczeń NDP pozostałości ŚOR w próbkach płodów pobranych do badań.

(akta kontroli tom III str. 207)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił, że przyczyną było nieotrzymanie w tym okresie przez WIORIN oceny ryzyka wskazującej na występowanie zagrożenia. Ponadto po otrzymaniu wyników badań laboratoryjnych w gospodarstwach nie było już produktów roślinnych, co oznacza, że nie było przedmiotu do wydania decyzji.

(akta kontroli tom III str. 497-499, 517-518)

⁷² Porozumienie z 17 kwietnia 2019 r., zawarte pomiędzy GIORIN i ARMIR.

⁷³ Zawartych w celu realizacji porozumienia z 20 marca 2015 r. pomiędzy GIORIN i Szefem Służby Celnej, a następnie porozumienia z 20 marca 2018 r. pomiędzy GIORIN i Szefem Krajowej Administracji Skarbowej.

Na zorganizowanej 5 lutego 2014 r. naradzie GIORIN z wojewódzkimi inspektorami ochrony roślin i nasiennictwa, odnosząc się do art. 46 *ustawy o środkach ochrony roślin*, wskazano, że przepis ten odnosi się do płodów rolnych, które zgodnie z prawem żywnościowym są kwalifikowane jako żywność. Natomiast nie stanowią żywności rośliny przed dokonaniem zbiorów. Zwrócono również uwagę, że ustawa nie wskazuje, że przekroczenie NDP jest jednoznaczne ze stwarzaniem zagrożenia dla zdrowia konsumenta.

(akta kontroli tom III str. 5)

W związku ze stwierdzonymi w ramach kontroli przeprowadzonych przez WIORIN nieprawidłowościami, o których mowa w art. 75 ust. 1 pkt 1 lub 2 *ustawy o środkach ochrony roślin*⁷⁴, dotyczącymi prowadzenia reklamy ŚOR w sposób niezgodny z przepisami prawa bądź sprzedawania ŚOR bez wymaganego zezwolenia, Wojewódzki Inspektor, na podstawie art. 75 ust. 3 ww. *ustawy* wydał w badanym okresie 13 decyzji określających opłatę sankcyjną w łącznej wysokości 198 376,16 zł⁷⁵. Wysokość opłaty sankcyjnej wyliczano od wartości brutto prowadzonej reklamy bądź ceny sprzedaży ŚOR. We wszystkich ww. przypadkach zobowiązane podmioty uiściły opłatę sankcyjną, przy czym w jednym z nich (decyzja z dnia 14 czerwca 2017 r. na kwotę 180 502,50 zł) wg stanu na 28 maja 2019 r. toczyło się postępowanie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, gdyż podmiot zobowiązany do dokonania ww. opłaty odwołał się od decyzji Wojewódzkiego Inspektora, a następnie złożył skargi na rozstrzygnięcia GIORIN i Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w tej sprawie.

(akta kontroli tom III str. 207-230)

3.7. W latach 2016-2018 inspektorzy WIORIN, na podstawie art. 76 ust. 1 *ustawy o środkach ochrony roślin*, wymierzili ogółem 606 kar grzywny w formie mandatów, na łączną kwotę 115 970,00 zł⁷⁶. Średnia wysokość mandatu wyniosła 191,00 zł. Mandaty najczęściej wymierzano na podstawie: art. 76 ust. 1 pkt 19 ww. *ustawy*⁷⁷ – 226 (37%); art. 76 ust. 1 pkt 30⁷⁸ – 86 (14%); art. 76 ust. 1 pkt 32⁷⁹ – 66 (11%); art. 76 ust. 1 pkt 20⁸⁰ – 54 (9%);

Trzy sprawy, w których z powodu odmowy przyjęcia mandatu skierowano wnioski o ukaranie do sądu, zakończyły się wymierzeniem przez sąd kar grzywny w łącznej wysokości 650 zł.

(akta kontroli tom III str. 231)

3.8. Zasady przeprowadzenia kontroli wewnętrznych w WIORIN regulował *Regulamin przeprowadzania kontroli przez pracowników WIORIN* wprowadzony zarządzeniem Wojewódzkiego Inspektora Nr 8/05 z 10 marca 2005 r. w sprawie *zasad kontroli wewnętrznych*. Określono w nim m.in., że:

- kontrolę wewnętrzną prowadzą w zakresie realizowanych zadań Wojewódzki Inspektor, Zastępcy Wojewódzkiego Inspektora, Główny Księgowy, kierownicy komórek organizacyjnych (m.in. Działów), a także pozostali pracownicy

⁷⁴ Dotyczącymi: niewłaściwego prowadzenia reklamy środków ochrony roślin bądź sprzedawania środków ochrony roślin bez wymaganego zezwolenia na ich wprowadzenie do obrotu lub pozwolenia na handel równoległy.

⁷⁵ W 2016 r. wydano siedem takich decyzji na kwotę 9 854,64 zł, w 2017 r. - trzy decyzje na kwotę 186 033,74 zł, a w 2018 r. - trzy decyzje na kwotę 2 487,78 zł.

⁷⁶ W 2016 r. wymierzono 162 mandaty na kwotę 31 370 zł, w 2017 r. - 227 mandatów na kwotę 42 250 zł, w 2018 r. - 217 mandatów na kwotę 42 350 zł.

⁷⁷ Tj. za stosowanie ŚOR niezgodnie z wymaganiami zawartymi w etykiecie.

⁷⁸ Tj. za stosowanie ŚOR przez ich profesjonalnych użytkowników niezgodnie z wymaganiami określonymi w art. 41 *ustawy o środkach ochrony roślin*.

⁷⁹ Tj. za stosowanie ŚOR przy użyciu sprzętu niesprawnego technicznie lub nieskalibrowanego bądź za uchylenie się od obowiązku poddawania tego sprzętu badaniom w celu potwierdzenia jego sprawności technicznej.

⁸⁰ Tj. za stosowanie ŚOR w sposób stwarzający zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub środowiska.

Inspektoratu posiadający upoważnienie do wykonywania czynności kontrolnych;

- ustalenia kontroli kompleksowej i problemowej przedstawia się w protokole, który po zakończeniu kontroli podpisują kontrolujący i kierownik kontrolowanej komórki organizacyjnej (w Regulaminie nie określono w jakim terminie należy sporządzić protokół kontroli);
- ustalenia kontroli doraźnej lub sprawdzającej przedstawia się w sprawozdaniu, które podpisują wszyscy kontrolujący;
- w razie stwierdzenia w toku kontroli istotnych nieprawidłowości i uchybień, zarządzający kontrolę w terminie 21 dni od dnia doręczenia kierownikowi kontrolowanej komórki organizacyjnej protokołu kontroli, kieruje do tej komórki wystąpienie pokontrolne;
- kierownik komórki organizacyjnej w ciągu 30 dni od daty otrzymania wystąpienia pokontrolnego zawiadamia zarządzającego kontrolę o wykonaniu wniosków lub o przyczynach ich niewykonania;
- w przypadku niestwierdzenia w toku kontroli istotnych nieprawidłowości i uchybień, zarządzający kontrolę odstępuje od sporządzenia wystąpienia pokontrolnego i pisemnie powiadamia o tym kierownika kontrolowanej komórki organizacyjnej w terminie 21 dni od dnia doręczenia protokołu kontroli.

(akta kontroli tom III str. 232-241)

W latach 2016-2018 w WIORIN przeprowadzono ogółem 65 planowych kontroli wewnętrznych, których przedmiotem była prawidłowość realizacji zadań dotyczących nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR. W związku z wynikami tych kontroli w czterech przypadkach do kierowników skontrolowanych komórek organizacyjnych skierowano wystąpienia pokontrolne. W pozostałych przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości (15 kontroli) bądź odstąpiono od wysłania wystąpień pokontrolnych, z uwagi na niestwierdzenie istotnych nieprawidłowości (46 kontroli).

(akta kontroli tom III str. 242)

W wyniku analizy dokumentacji pięciu kontroli przeprowadzonych przez pracowników DORIT w trzech oddziałach terenowych (w tym czterech kontroli, po których sporządzone zostały wystąpienia pokontrolne i jednej kontroli w przypadku której odstąpiono od sporządzenia wystąpienia) stwierdzono m.in., że:

- okres od daty przeprowadzenia czynności kontrolnych do daty sporządzenia protokołów z kontroli kształtował się następująco: 16 dni⁸¹ (kontrola WOR.1612.17.2017), 64 dni⁸² (kontrola WOR.1612.19.2018), 90 dni⁸³ (kontrola WOR.1612.12.2018), 176 dni⁸⁴ (kontrola WOR.1612.17.2016), 406 dni⁸⁵ (kontrola WOR.1612.18.2017);
- okres od daty akceptacji protokołu kontroli przez kierownika jednostki kontrolowanej do daty sporządzenia wystąpienia pokontrolnego lub pisma w sprawie odstąpienia od jego sporządzania kształtował się następująco: 140 dni⁸⁶ (kontrola WOR.1612.17.2017), 21 dni⁸⁷ (kontrola

⁸¹ Z kontroli przeprowadzonej 13 grudnia 2017 r. w Oddziale w Białobrzegach protokół sporządzono 29 grudnia 2017 r.

⁸² Z kontroli przeprowadzonej 28 listopada 2018 r. w Oddziale w Siedlcach protokół sporządzono 31 stycznia 2019 r.

⁸³ Z kontroli przeprowadzonej 20 września 2018 r. w Oddziale w Białobrzegach protokół sporządzono 19 grudnia 2018 r.

⁸⁴ Z kontroli przeprowadzonej 18 listopada 2016 r. w Oddziale w Wyszkowie protokół sporządzono 13 maja 2017 r.

⁸⁵ Z kontroli przeprowadzonej 11 grudnia 2017 r. w Oddziale w Wyszkowie protokół sporządzono 21 stycznia 2019 r.

⁸⁶ Wystąpienie pokontrolne sporządzono 18 maja 2018 r.

⁸⁷ Wystąpienie pokontrolne sporządzono 22 lutego 2019 r.

WOR.1612.19.2018), 17 dni⁸⁸ (kontrola WOR.1612.12.2018), 88 dni⁸⁹ (kontrola WOR.1612.17.2016), 30 dni⁹⁰ (kontrola WOR.1612.18.2017).

Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku ww. kontroli dotyczyły m.in.: nieobjęcia badaniami kontrolnymi dotyczącymi stosowania ŚOR części wymaganych zagadnień wskazanych w *zarządzeniu GIORIN w sprawie zasad kontroli ŚOR*; braku wskazania w protokołach z kontroli interwencyjnych podstawy prawnej i uzasadnienia dotyczącego przeprowadzenia tych kontroli bez uprzedniego zawiadomienia; powołania niewłaściwej podstawy prawnej w upoważnieniu do kontroli; niewłaściwego prowadzenia spraw w systemie informatycznym EZD. Kierownicy komórek organizacyjnych, do których skierowano wystąpienia pokontrolne, poinformowali o wykonaniu zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli tom III str. 242-319)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił m.in., że zwłoka w sporządzeniu protokołów z kontroli spowodowana była koniecznością realizacji spraw interwencyjnych nieplanowanych, dotyczących bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub środowiska oraz dużą fluktuacją kadry w DORIT. Osoby nowozatrudnione nie były w stanie, w ciągu kilku miesięcy od zatrudnienia, samodzielnie wykonywać kontroli wewnętrznych, jak również sporządzić właściwego dokumentu pokontrolnego. Zwłoka w sporządzaniu wystąpień pokontrolnych spowodowana była wątpliwościami, czy stwierdzone w ramach kontroli nieprawidłowości kwalifikują się do ich sporządzenia. Wskazał ponadto, że każdorazowo w dniu zakończenia kontroli wewnętrznej, jej ustalenia są szczegółowo omawiane przez kontrolującego z kierownikiem Oddziału, co ma na celu zapewnienie wdrożenia procesu naprawczego już od dnia zakończenia kontroli.

(akta kontroli tom III str. 556, 558-560)

W WIORIN nie były przeprowadzane audyty wewnętrzne dotyczące nadzoru nad środkami ochrony roślin.

(akta kontroli tom III str. 520, 525)

3.9. Celem WIORIN, przyjętym do realizacji w ramach budżetu zadaniowego na poszczególne lata z okresu 2016-2018, w ramach zadania dotyczącego nadzoru nad zdrowiem roślin, obrotem i stosowaniem ŚOR, było zapewnienie bezpieczeństwa fitosanitarnego oraz prawidłowego stosowania środków ochrony roślin. Miernikiem oceny stopnia realizacji tego celu były: stosunek liczby stwierdzonych nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych badań i kontroli oraz relacja liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby podmiotów podlegających kontroli.

Zgodnie ze sprawozdaniami RB-BZ1 wykonanie planu w odniesieniu do pierwszego z ww. mierników kształtowało się następująco w poszczególnych latach:

- w 2016 r.: plan – 0 (przy założeniu stwierdzenia 479 nieprawidłowości w wyniku 47 036 przeprowadzonych badań i kontroli), wykonanie planu – 0 (stwierdzono 382 nieprawidłowości w wyniku 55 744 badań i kontroli);
- w 2017 r. plan – 0 (przy założeniu stwierdzenia 479 nieprawidłowości podczas 47 036 przeprowadzonych badań i kontroli), wykonanie planu – 0 (stwierdzono 525 nieprawidłowości w wyniku 53 844 przeprowadzonych badań i kontroli);

⁸⁸ Wystąpienie pokontrolne sporządzono 14 stycznia 2019 r.

⁸⁹ Wystąpienie pokontrolne sporządzono 9 sierpnia 2017 r.

⁹⁰ Pismo o odstąpieniu sporządzenia wystąpienia pokontrolnego sporządzono 22 lutego 2019 r.

- w 2018 r. plan – 0 (przy założeniu stwierdzenia 417 nieprawidłowości podczas 54 972 przeprowadzonych badań i kontroli), wykonanie planu – 0 (stwierdzono 567 nieprawidłowości podczas 47 508 przeprowadzonych badań i kontroli).

Wykonanie planu w odniesieniu do drugiego z ww. mierników kształtowało się następująco: 2016 r. plan 0,86, wykonanie 0,96; 2017 r. plan 0,86, wykonanie 1,03; 2018 r. plan 1,06, wykonanie 0,87.

(akta kontroli tom III str. 320-322)

P.o. Wojewódzkiego Inspektora odnosząc się do ww. danych podał m.in., że w 2018 r. plan kontroli był sporządzany na podstawie danych z lat wcześniejszych. W trakcie roku okazało się, że zmniejszyła się liczba podmiotów zarejestrowanych oraz drastycznie spadł eksport, na co WIORIN nie ma wpływu. Wykonano o 8 226 kontroli eksportowych mniej niż w 2016 r. Jednocześnie w 2018 r. wzrosła liczba kontroli w zakresie nadzoru nad produkcją i obrotem ziemniaka, w wyniku których stwierdzono brak rejestracji i oznakowania bulw ziemniaków. W efekcie w 2018 r. pomimo spadku liczby kontroli eksportowych, które „nie generują nieprawidłowości”, stwierdzono 70 % więcej nieprawidłowości z zakresu spraw fitosanitarnych niż w 2016 r.

(akta kontroli tom III str. 525-527)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności WIORIN w przedstawionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W czterech przypadkach (na pięć zbadanych) kontroli wewnętrznych przeprowadzonych przez DORIT w oddziałach terenowych WIORIN⁹¹, protokoły z kontroli sporządzone zostały dopiero po upływie dwóch miesięcy od zakończenia kontroli, w czego w jednym przypadku protokół sporządzono po ok. trzech miesiącach, w kolejnym po ok. sześciu miesiącach, a w skrajnym przypadku po 13 miesiącach od zakończenia kontroli. NIK negatywnie ocenia, pod względem rzetelności, długotrwałość ww. postępowań.

(akta kontroli tom III str. 232-319)

2. W trzech przypadkach wystąpienia pokontrolne i pismo w sprawie odstąpienia od sporządzania wystąpienia pokontrolnego, sporządzono po upływie 21 dniowego terminu określonego odpowiednio w § 27 i § 32 Regulaminu *przeprowadzania kontroli przez pracowników WIORIN* wprowadzonego zarządzeniem Wojewódzkiego Inspektora w sprawie zasad kontroli wewnętrznych, z czego w jednym przypadku wystąpienie pokontrolne sporządzono po ok. trzech miesiącach, a w kolejnym po ok. czterech miesiącach od daty podpisania protokołu kontroli.

Skutkiem ww. sytuacji było kierowanie wystąpień pokontrolnych, zawierających zalecenia w sprawie usunięcia nieprawidłowości, po upływie od trzech do ośmiu miesięcy od daty zakończenia kontroli. Przykładowo w przypadku kontroli WOR.1612.17.2016 przeprowadzonej 18 listopada 2016 r. w Oddziale w Wyszku protokół kontroli sporządzono 13 maja 2017 r., tj. po ok. sześciu miesiącach, a wystąpienie pokontrolne 9 sierpnia 2017 r., tj. po ponad ośmiu miesiącach po zakończeniu kontroli.

(akta kontroli tom III str. 232-319)

OCENA CZĄSTKOWA

W WIORIN podejmowano działania w celu przeciwdziałania wprowadzania do obrotu ŚOR niespełniających wymagań jakościowych oraz produktów rolnych zawierających pozostałości ŚOR stwarzające zagrożenia dla zdrowia i życia

⁹¹ W zakresie prawidłowości realizacji zadań dotyczących nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem środków ochrony roślin.

konsumentów. Prawidłowo reagowano na otrzymywane powiadomienia i wyniki badań, dotyczące niewłaściwej jakości produktów rolnych (z powodu przekroczeń NDP pozostałości ŚOR) oraz ŚOR (w zakresie ich składu lub właściwości), m.in. przeprowadzając ponowne kontrole w podmiotach, w których pobrano do badań zakwestionowane próbki, w celu niedopuszczenia do wprowadzenia do obrotu zakwestionowanych produktów rolnych oraz ŚOR. Działania te nie zawsze były skuteczne, z uwagi na stosunkowo długi (niezależny jednak od WIORIN) czas oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych. Podejmowano współpracę z innymi instytucjami przy realizacji ww. zadań obejmującą wspólne przeprowadzanie kontroli oraz wymianę informacji. Określano i monitorowano mierniki umożliwiające ocenę stopnia realizacji zadań związanych z nadzorem nad stosowaniem ŚOR. Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczące przewlekłości postępowania przy sporządzaniu dokumentacji z przeprowadzanych kontroli wewnętrznych, nie miały, w ocenie NIK, zasadniczego wpływu na prawidłowość i skuteczność sprawowanego nadzoru nad obrotem i stosowaniem ŚOR.

OBSZAR

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR

Opis stanu faktycznego

4.1. W latach 2016-2018 WIORIN (w tym jego oddziały terenowe) podejmował różnego rodzaju działania informacyjne, promocyjne i edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR:

- przez dystrybucję broszur, ulotek, plakatów oraz komunikatów (w badanym okresie rozprowadzono ok. 3 027 ulotek i broszur, w tym: w 2016 r. – 1 098, w 2017 r. – 871, w 2018 r. – 1 058);
- w ramach wykładów i szkoleń (w badanym okresie zorganizowano ogółem 30 wykładów⁹² i szkoleń⁹³ dotyczących tego zagadnienia);
- poprzez udział w imprezach/festynach plenerowych, podczas których przekazywano wiadomości dotyczące bezpiecznego stosowania ŚOR⁹⁴;
- w ramach udziału w konferencjach, spotkaniach organizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego⁹⁵;
- przez udzielanie wywiadów w radiu oraz informacji dziennikarzom prasy lokalnej⁹⁶;
- poprzez umieszczanie materiałów informacyjnych na tablicach ogłoszeń i stronach internetowych WIORIN oraz na tablicach ogłoszeń podmiotów zewnętrznych (jednostek samorządu terytorialnego, ośrodków doradztwa rolniczego);
- poprzez przekazywanie informacji podczas prowadzonych kontroli.

Dotyczyły one m.in.: prawidłowego obrotu i stosowania ŚOR oraz opryskiwaczy, zasad integrowanej ochrony roślin, wymaganych badań sprzętu wykorzystywanego do stosowania ŚOR, zagrożeń związanych ze stosowaniem podrobionych ŚOR oraz sposobów postępowania w celu uniknięcia ryzyka ich nabycia. Były one skierowane

⁹² M.in.: w 2016 r. na temat działań Inspekcji w zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu ŚOR; w 2017 r. i w 2018 r. na temat stosowania ŚOR z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony roślin.

⁹³ M.in.: w 2016 r. na temat stosowania ŚOR; w 2017 r. na temat wymagań fitosanitarnych w eksporcie jabłek z Polski do Chin oraz wymagań w zakresie stosowania ŚOR w eksporcie jabłek z Polski do Chin; w 2018 r. na temat stosowania ŚOR w obszarach miejskich oraz na temat stosowania ŚOR z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony roślin oraz badania pozostałości ŚOR w produktach rolnych.

⁹⁴ M.in. udział w: Dniach Rolnictwa, Dniach Ogórka, Dniach Zdrowia, Mławskim Świącie Pszczół, dożynkach gminnych i powiatowych.

⁹⁵ M.in.: wystąpienia na sesjach rad gmin i powiatów, posiedzeniach rad powiatowych Mazowieckiej Izby Rolniczej.

⁹⁶ M.in. w 2018 r. dwie audycje radiowe dotyczące zagrożeń dla pszczół wynikających z nieprawidłowego stosowania ŚOR.

do wszystkich grup społecznych, w tym m.in. mieszkańców, rolników, sadowników, producentów, radnych, przedsiębiorców, uczniów.

Działania w tym zakresie prowadzone były z własnej inicjatywy przez pracowników DORIT i oddziałów WIORIN oraz w wyniku realizacji zadań nałożonych przez GIORIN⁹⁷. Wykonywane były samodzielnie przez pracowników Inspektoratu, jak również wspólnie z innymi podmiotami w ramach współpracy z organizacjami publicznymi i pozarządowymi, w tym m.in.: Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim, urzędami gmin, starostwami, Mazowieckim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, Polskim Stowarzyszeniem Ochrony Roślin, ośrodkami doradztwa rolniczego, Zarządem Warszawskiego Rolno-Spożywczego Rynku Hurtowego SA w Broniszach, Regionalnym Związkiem Pszczelarzy w Płocku.

Realizowane były głównie z wykorzystaniem plakatów i ulotek otrzymanych od GIORIN. WIORIN w latach 2016-2018 sfinansował za 270 zł zakup 100 sztuk plakatów na temat badań i kalibracji sprzętu do stosowania ŚOR⁹⁸.

(akta kontroli tom I str. 143-145, 154-157, 167-169; tom III str. 323-373, 387-388, 577-578)

W jednym przypadku WIORIN monitorował skuteczność prowadzonych w badanym okresie działań informacyjnych. W wyniku prowadzonego od września 2016 r. monitoringu działań (m.in. informacyjnych), których celem było zmniejszenie liczby niesprawnego sprzętu (opryskiwacze) przeznaczonego do stosowania ŚOR stwierdzono, że liczba takiego sprzętu zmniejszyła się, z 28 264 (co stanowiło 50,1% ww. sprzętu ogółem), według stanu na 31 grudnia 2015 r., do 8 536 (co stanowiło 18,6% sprzętu ogółem) według stanu na 28 grudnia 2018 r.

(akta kontroli tom III str. 375-386, 548-549)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności WIORIN w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W WIORIN systematycznie prowadzono, samodzielnie bądź we współpracy z innymi podmiotami publicznymi i niepublicznymi, różnego rodzaju akcje informacyjne, promocyjne i edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR, które były skierowane do wszystkich grup społecznych. Prowadzony przez Inspektorat monitoring działań ukierunkowanych na zmniejszenie liczby niesprawnego sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR wykazał, że były one skuteczne.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, wnosi o usprawnienie procesu opracowywania dokumentacji z przeprowadzonych kontroli wewnętrznych, tj. protokołów z kontroli i wystąpień pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁹⁷ W Wytycznych do planów pracy na lata 2016-2018, dotyczących ochrony roślin i techniki GIORIN zalecił m.in.: informowanie o zagrożeniach związanych ze stosowaniem nieoryginalnych ŚOR oraz o sposobach przeciwdziałania temu procederowi; informowanie profesjonalnych użytkowników ŚOR o obowiązku przeprowadzenia badań potwierdzających sprawność techniczną sprzętu do ich stosowania; upowszechnianie informacji na temat zasad zintegrowanej ochrony roślin; upowszechnianie u producentów rolnych informacji dotyczących środków zapobiegających zatruciom owadów zapylających.

⁹⁸ W ramach wydatków z § 4300 – *zakup usług pozostałych*, sfinansowano kupno 65 sztuk plakatów pt. „Zadbaj o swój opryskiwacz” oraz 35 sztuk plakatów pt. „Korzyści z przeprowadzonej kalibracji opryskiwacza”.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 27 czerwca 2019 r.

Kontroler
Monika Mazurek - Szczepaniak
główny specjalista kontroli
państwowej
/.../

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
/.../

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał: Andrzej Panasiuk p.o. Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Warszawie.

.....
podpis